

En canvi, a la Costa de Llevant: «tenia una filla quatre anys més gran que jo, la Jacobè --- se pot ben dir que ella fou qui em va desmamar: me gronxava al bressol, me rentava, me pentinava --- Jo li deïa la *teta*, designant-la amb aquest tendre nom que en moltes famílies es dóna a la germana gran, segona mare dels altres germanets», Ruyra (*Jacobè*, en *Pinya de R.* I, 152).

No és, però, aquesta la única designació popular a què ha servit aquesta formació. El masculí *tet*, ja no m'és familiar (alguna vegada se sent *el tètto*, sobretot en els pobles, StPolM, 1914), però *tet* per a l'home cuidador d'un infant, seria propi de Mall. i CpTarr., i amb variants de sentit (veg. *AlcM*) a Menorca etc. Això és el que deu figurar en un quadro d'EmVilanova, on parla un carreter «guapo» i una mica baranda: «Nos vàrem enamorar tots dos per Sant Antoni; perquè ho puc dir ab tota la boca: jo feya la meua patxoca: y ella, que no tenia pa a l'ull, se va fer càrrec del meu 'personal' y, està clar, *errat*, y *tet!*» (*Abans de la Festa*, a *La Renaixensa*, 24-(1886). És a dir, aquest narcís de xurriaca «castigadora», pren aires de conco impenitent; i, en sentir-se capturat: «errat!»; car haurà de fer de «tet» dels «pixoners» que naxeran.

En ross. té aqueix caràcter personal un fem. *tatà*; al Capcir anoto la *tatà* per dir 'la tia', però en el Conflent era l'«àvia»: «la meu *tatà*, que era majordona», «l'«àvia ---» Tuès (1960); 'la tia', sentit a JSebPons (1960). A l'Alguer *tataia* 'dida': «venguda a tenir fills --- dóna a vida un bell minyó, que lego posen a *tataya* y l'aixequen ['l'eduquen'] com un senyoret» (BCEC 1907, 50), on es combinen *teta* i *iaia*, cf. mall. *tetei* 'mainadera'.

A Amèrica del S. *tata* és el pare, en cast. clàssic *el taita* era el pare, i *taita de mancebía* era el gran alcavot d'un bordell. Molt més lluny, en rus, és la sogra, *тёща*, que si no m'enganyo és el prolongament fonètic normal d'un primitiu *teŭša*. En germànic va existir des de molt antic una forma *TITTA rigorosament germana del fr. *tête*, cast. *teta* etc., i també significa 'mamella' o bé 'mugró', d'on (amb 2.^a mutació consonàntica), al. *zitze*, i angl. *teat* (pron. *tít*): sobre això, cf. Kluge (*Etym. Wb.*, i *Grund. d. germ. Philol.* de Paul, I, 346 i II, 325); de cap manera no es pot pensar, però, que en romànic sigui germanisme (Brüch, *Der Einfluss d. germ. aufs Vulgärlat.*, 13, 14, sempre cec), tan poc com és romanisme en germànic: creacions paral·leles que encara seguiran observables en moltes altres famílies de llengües.

Totes les aparences són que en l'origen pertany a aquest mateix grup un curiós mot mallorquí recollit només pel DAg: «*tetteret*: el pare del rebesavi, el quart avi; ex. *els meus tettersets*...» (és de dordre el silenci que sobre això guarden els DFgra., DAmen. i estranyament AlcM); si *tatà* arriba a ser 'àvia' en ross. no s'hi pot fer objecció semàntica; val a dir que fa desconfiar no sols la geminada -tt- sinó el diminutiu i el mateix caràcter hipocorístic, tractant-se d'un grau de parentiu tan llunyà que, no interessant a les criatures, lleva versemblança a una formació de llenguatge

infantil.

I tanmateix és aquesta etimologia la que sembla més raonable. És veritat que seria molt temptador relacionar-ho amb el tipus *tataranieto/tatarabuelo* del castellà, portuguès etc. (no ben estrany al cat, car segons AlcM hi ha val. *tataranét* i solsonès *tataravi*), per al qual veg. els meus estudis del DECH v, 606a19-43, i AILC II, 146-150, en els quals arribo a la conclusió que vénen de TRANS-TRANS-NEPTIS, fundant-me en còpioses i antigues variants intermèdies; i d'altra banda amb el ll. ATTA 'avi', bc. *aita* 'pare' [S. x]; cast. *tata* 'pare' (TAITA, DCEC/DECH) i la seva vasta família internacional; es podria, doncs, imaginar una filiació mossàrab (arabitzant): *trastrazātū > *trrarret (rotacisme) > t(r)attaret amb assimilacions i dissim. afavorides per la pron. descuidada pròpia del mallorquí i del parlar familiar; de fet consta un mossàr. *dede* = cast. *tata* (veg. allí v, 380a59). Restem en dubte. En efecte, hem parlat ja de formacions semblants, a l'article TAT, i és difícil traçar una frontera lineal entre els dos grups.

DERIV.: *Tetar* 'mamar': «que tu vules tolrre a femna les causes que tu has *tetades* en lo cors de ta mare», *VidesR*, 76r1, si bé només en el ms. B (*mamades* en P, 66r2, *suxisti* en l'original llatí); Aversó *tetar* 'mamar' i «seign», *Voc. Cat.-Al.*; veg. supra *tetar* a Orellà; *tetar* el vedell, i el porquet «posquent pas *tatà* s'és mort» a Formiguera de Capcir; «el va fer *tatà*» a Forques i a Aiguatèbia (1960). *Destetar* 'desmamar' ross. (Grandó, *Misc. Fabra*, 186). Alguerès *atatar-se* 'atipar-se' (BCEC 1907, 52).

Tetina el trobem amb el significat de 'mugró' o 'mamella' en una versió de Desclot: en el missatge dels palermitans després de les Vespres sicilianes: «femvos saber que --- nós avem espoliada nostra terra --- dels devorables serpens qui-ns englutien --- e-ns turmentaven nuyt e jorn, e tiraven la llet de les *tetines* de nostres mulers, e de nostres files, e les devoraven sens mercè» així en l'ed. Buchon i Coroleu, § 81, però «lo layt de les *mameles* de ---» en NCL III, 74.10 (on la forma *lo layt* revela una adaptació de *lo lacte* del text originari sicilià, i les *tetines* devia ser forma més adaptada al cat. de l'autor de la crònica, el qual era de matís rossellonès).

Tete. Tetella. Tetó. Tetoia. Tetós. Tetus.

*Tètan, tetània, tetànic, tetalina, tetanitzar, tètanus, V. tendre v. Tetar, V. teta Tetaranya, V. teranyina (TEIXIR) Tetratoèdria, tetratoèdric, V. quatre Tètè, tetei, tetella, V. teta Tetera, V. te Teterrola, V. terrola Tetina, V. teta Tetra i els seus cpts. (tetràlogia, tetrasillab etc.), V. quatre; afegim-hi tetravalent (Fontsetè, marginal al DOrt.); tetragon abreujat *tetbr* en el Vocab. de la trad. d'Egidi Romà, fi S. XIV (Prats, VI Coll. Intern. Cat. 1982, 69).*

TÈTRIC, pres del ll. *taetrícus* id. □ 1.ª doc.: Bely.

«Quan l'huracà ab ses ales remou lo negre abisme, / jo sento, entre 'l diàlec dels mars, sa fonda veu, / *tètric* gemec que encara li arranca 'l cataclisme, / y a